

over die kwestie der V.U.-propaedeuse, omdat geen nuchter mensch daaruit na deze dubbele herinnering tot een in troebel water visschen concludeeren kan.

K. S.

Dr F. L. Rutgers en Jhr Mr A. F. de Savornin Lohman over het oude, Gereformeerde, kerkrecht. (IV.)

Men heeft in den jongsten tijd van den kant van hen, die het nieuwe kerkrecht propageeren, gezegd: art. 85 (vroeger 84) K.O. zegt wel, dat geen kerk over andere kerken... eenige heerschappij voeren zal, maar dat geldt van de eene kerk of dienaar ten aanzien van de eene of den andere, doch niet van eene vergadering van kerken als classisvergadering of synode. De kerken in classis of synode vergaderd, hebben te zamen wel over eene kerk en hare dienaren en leden oppermacht van beschikken, bevelen, schorsen, afzetten.

Ik heb gevraagd, vanwaar zij die macht hadden. En ik heb dat ook uitgedrukt op deze wijze: wanneer en hoe 10 of 25 x 0 meer werd dan 1 x 0. Dat is echter eigenlijk geene wijsheid van mij. Dr F. L. Rutgers drukt diezelfde gedachte in negatieve vorm met het oog op de regeling van de emeriti-verzorging uit, als hij schrijft: „Een rechtsgrond, waarop steunen zou, dat eenige kerk voor de finantiële verplichtingen eener andere kerk mede aansprakelijk zijn zou, op zichzelf niet bestaande, kan ook niet worden in het leven geroepen door een eventueel besluit eener Generale Synode. Deze toch is bij de Gereformeerde Kerken geenszins een bestuurscollege, dat als zoodanig eene eigene macht over de kerken zou hebben, maar alleen eene vergadering van de kerken zelve, waarin deze haar eigene macht, althans voor een bepaald gedeelte, bijeenbrengen; en wanneer nu ieder van die kerken op zichzelf niets te zeggen heeft over de geldmiddelen eener andere kerk, kunnen zij gezamenlijk te dien aanzien evenmin eenig zeggenschap hebben”, Acta van de Synode te Utrecht, 1905, blz. 214.

Dus: bij de Gereformeerde Kerken is eene Generale Synode geenszins een bestuurscollege.

En zij heeft geene eigene macht over de kerken. En: „wanneer nu ieder van die kerken op zichzelf niets te zeggen heeft over de geldmiddelen eener andere kerk, kunnen zij te zamen evenmin eenig zeggenschap hebben”.

En wat van de geldmiddelen geldt, geldt toch evenzeer van al het andere van eene of van elke kerk eener classis of synodale vereeniging van kerken.

Zoo heeft Dr F. L. Rutgers het uiteengezet en geleerd in het rapport betreffende art. 13 K.O. Want hij was de steller van dat rapport. En de Synode van 1905 heeft dat rapport met zijn voorstellen na enkele kleine wijzigingen aangebracht te hebben, aangenomen; welke wijzigingen geene betrekking hebben op het hier aangehaalde. „Deze Synode besluit derhalve, 1. het rapport van de deputaten der Synode, nadat de navolgende wijzigingen en aanvullingen zijn aangebracht, in zijn geheel over te nemen”, Acta, blz. 72, art. 131. En de Commissie, die prae-advies over dit rapport had uit te brengen, zeide, dat „daarin zoo schoon de beginselen zijn ontwikkeld, die aan Art. 13 K.O. ten grondslag liggen”, Acta, blz. 2190.

Wij hebben hier dus uitspraken van Dr F. L. Rutgers uit 1905, en door de Synode te Utrecht overgenomen. Toen was het reeds een 20 jaar na den aanvang der Doleantie. Mocht Dr Rutgers dus in 1886 in de hitte van den strijd soms over de zelfstandigheid der plaatselijke kerken en het vrijwillig, hoewel van Godswege verplicht, confederatief verband onzer Gereformeerde Kerken iets gezegd of geschreven hebben, dat minder juist moest heeten, nu, in 1905, was die strijd reeds een kleine 20 jaar achter den rug. Toch leerde hij nog evengoed:

eene Generale Synode is geenszins een bestuurscollege; zij heeft als zoodanig geene eigene macht over de kerken;

heeft de eene kerk op zichzelf niets te zeggen over hetgeen van eene andere kerk is, dan hebben de kerken te zamen dat evenmin.

En dat heeft toen, 20 jaar na den aanvang der Doleantie, niet alleen Dr F. L. Rutgers geleerd, maar ook zijne mede-deputaten.

Ja, dat is overgenomen als haar overtuiging en besluit door de Synode te Utrecht in 1905.

In 1905.

Door de Synode te Utrecht.

Maar dat was in dezen niets anders, dan het Convent te Wezel reeds aannam: „Nochtans staan wij de Classicale Vergaderingen hier in geen regt toe over eenige Kerke ofte hare diensten; ten zij dezelve dat van zelfs zullen toestemmen; opdat de kerke niet tegens haar dank berooft werde van haar recht ende gezag”. Zie vorig nummer van „De Reformatie”.

En nu gaat men beweren: art. 85 heeft geene betrekking op de meerdere vergaderingen. De gezamenlijke kerken mogen wel heerschappij voeren over de plaatselijke kerken en hare dienaren. Dat wordt door Art. 85 K.O. niet uitgesloten!

Dat zou dan geen nieuw kerkrecht zijn, noch verlooping van de beschouwingen van Dr F. L. Rutgers en Dr A. Kuiper, en van de kerkrechtelijke beginselen der Doleantie.

Zulk eene principiële en algemeene verandering van kerkrechtelijke beschouwing, en dat in zoo betrekkelijk luttele jaren.

Trouwens, op het gebied van de principiën, beleef men meer vreemde dingen. In 1905 was bovengenoemd

rapport inzake de regeling van Art. 13 K.O. geprezen als „zoo schoon de beginselen” ontwikkelend, die aan dat artikel ten grondslag liggen. Maar reeds een paar jaar later begon men eene regeling in te voeren, waarvan men zeide, dat zij met het te Utrecht aangenomen in wezen overeenkwam, en waarvan nog onlangs gezegd werd, dat wij in dezen niet naar Prof. Rutgers terug moeten, omdat wij nooit van hem weg gegaan zijn, hoewel Dr Rutgers zelf in 1909 van een dergelijke regeling o.m. dit schreef: „Hoe is het dan nu mogelijk, dat thans, zoo kort daarna” — d.i. na 1905 — „eene regeling wordt voorgesteld en in eene Classicale Vergadering wordt aangenomen, althans voorloopig, welke zoowel principiël als practisch lijnrecht ingaat tegen dat rapport en dat Synodaal besluit, en dat zulke regeling dan nog bovendien voorgesteld wordt als daarmede geheel overeenkomende, en als eene goede uitvoering van dat besluit...”, Kerkelijke adviezen, I, blz. 93 v.

Nu bracht Prof. M. A. Goossen tegen de aanvoering en bijzondere drukwijze van bovengenoemde Wezelsche afspraak door Dr Rutgers en Jhr Mr de Savornin Lohman in, dat zij in geene enkele kerkenordening overgenomen was, blz. 193, noot 1. Daarop antwoordden deze Schrijvers: „Hetgeen in de aangehaalde artikelen van het Wezelsche ontwerp werd uitgesproken, is een grondbeginsel van ons kerkrecht gebleven, al werd het later in de kerkenordeningen ook niet meer geformuleerd met bewoordingen, die voor eene handleiding (als het Wezelsche ontwerp wilde geven) passende waren”, blz. 194 aan den voet der pagina.

S. GREIJLDANUS.

De Kleine Catechismus van Zacharias Ursinus. (III.)

18. Wat gelooft gij van den Zoon?

Dat de Zoon de tweede Persoon is van de Godheid; het Woord en het Beeld des Vaders, gelijk aan den Vader, met Hem eeuwig en hetzelfde wezen deelachtig, van eeuwigheid door den Vader gegenereerd, en gezonden, opdat Hij, de menschelijke natuur aangenomen hebbende, mij en allen, die in Hem gelooven, door Zijn verdienste en almacht van den eeuwigigen dood zou bevrijden en in 'teeuwig leven zou herstellen.

19. Waarom noemt gij Hem Jezus, dat is Zaligmaker?

Omdat ik zeer vast overtuigd ben, dat Hij alléén door Zijn verdienste en macht de auteur (of oorzaak) is van de volmaakte en eeuwige zaligheid, voor mij en voor allen, die in Hem gelooven.

20. Waarom noemt gij Hem Christus, dat is Gezalvde?

Daarom, dat Hij van Zijn eeuwigigen Vader is verordend en met den Heiligen Geest is gezalfd, opdat Hij voor mij en allen, die gelooven, de Hoogste Profeet zij, die ons den wil Gods openbaart; en onze Eenige Hoogepriester, die ons door Zijn tusschenkomst en door de eenige offerande van Zijn lichaam aan het kruis weer met God verzoend heeft; en onze Koning, die ons door Zijn Woord en Geest regeert, de voor ons verworven zaligheid handhaaft (bewaart) en het volkomen en eeuwig bezit ervan na dit leven overlevert.

21. Waarom noemt gij Hem Gods Eeniggeboren Zoon, daar toch ook wij Gods kinderen zijn?

Omdat alléén Hij naar Zijn Godheid, van nature Gods Zoon, van den Vader van eeuwigheid gegenereerd en met den Vader en den Heiligen Geest één en eeuwig God is; maar mij en allen, die gelooven, heeft God uit genade Zich tot kinderen aangenomen.

22. Waarom noemt gij Hem onzen Heere?

Omdat Hij door den Vader tot een Hoofd boven alle dingen in hemel en op aarde gesteld is, en ons met Zijn dierbaar bloed Zich verworven heeft.

R.

G. B.

Een bijzonder boek.

Een Martelaarskroon voor Joris Praet, door Hendrika Kuiper-van Oordt. — J. H. Kok, Kampen.

De plaats die mevrouw Kuiper—van Oordt in de rij onzer auteurs inneemt behoeft niet meer bepaald te worden. Zij is daarin ongetwijfeld een der eersten. Een boek van haar — hoe verwacht men dat met spanning!

Na „Het zonnetje in het paradijs” schreef zij geen roman meer. Slechts novellen en fragmenten verschenen er van haar.

En nu is dan dit nieuwe boek uitgekomen. Het uiterlijk is keurig verzorgd. De mooie en rustige illustraties vormen één geheel met het verhaal.

Een boek van mevrouw Kuiper—van Oordt leest men niet vluchtig. Dat is eenvoudig niet mogelijk. Iedere zin vraagt onze volle aandacht. Want in deze klare, gedragen volzinnen staat ieder woord op de juiste plaats. Wat is het een genot om dit proza te lezen! Men proeft zij voor zij, men geeft zich gevangen onder dit zeer bijzondere werk, dat zoo in alle deelen een eigen cachet heeft. Nergens „haakt” het. In een rhythmischen cadans rijen de woorden zich aan, zoo gemakkelijk en licht alsof het schrijven geen inspanning heeft gekost. En toch, wat is dit werk bezonken en overwogen!

Men kan bij de beoordeeling van mevr. Kuiper—van Oordt's werk vaak de opmerking lezen dat het gegeven, het verhaal, eigenlijk maar in de tweede

plaats komt. De autrice zou zich geven in de beschrijvingskunst, en de handeling zou maar een ondergeschikte plaats innemen. Ook in dit laatste boek.

Nu geloof ik stellig dat men mevrouw Kuiper—van Oordt met deze meening onrecht andoet. In „Een martelaarskroon voor Joris Praet” zit een dramatische ontwikkeling, die onweerstaanbaar en zeker als stuwkracht werkt. Niets uit het boek kan in dit plan gemist worden.

Het is niet gemakkelijk, om het „verhaal” na te vertellen. Het stille, doode stadje waarin dit alles zich afspeelt, is méér dan décor. Het is de verklaring van alles. In geen andere omgeving kon deze geschiedenis gebeuren.

Ze leven daar in een nauw verband, de oude aristocratische families Praet, Grauwenhingt en Visser. Geld is er niet, traditie zooveel te meer. Uiterlijk onbewogen verloopt in het groote huis, de glorie van weleer, het leven van Stephanie met haar moeder Anna en oom Joris. Deze menschen wijden zich aan den eeredienst van het verleden. Met welk een groote, krachtige liefde houdt Anna Praet het oude huis in stand! Sober tot het uiterste leven zij, om den ouden naam en de glorie van de familie te kunnen handhaven.

In dezen gesloten „clan” komt geen vreemde. Daar détonneert ieder, die er niet bij hoort. De broers Klaphek worden er nieuwlakken burgerjongens. Amieke, het meisje van den ten doode opgeschreven Edmund Grauwenhingt, verschijnt en verdwijnt als een ééndagsvliege. In een andere omgeving gezien zou men Kooos en Cor Klaphek flinke, aardige jongens genoemd hebben, en Amieke een vlot kind.

En daarom is dit alles gedoemd tot verdwijning. De families sterven uit, de oude huizen worden bouwvallig.

Het kan niet anders, het is de loop der dingen. Heel merkwaardig is de figuur van Joris Praet. Hoe fijn en knap grijpt de schrijfster aan het begin van het boek even terug tot Joris' kinderjaren.

De kleine Joris zit op een stoofje, en luistert naar de gesprekken der groote menschen. Na Komijn, de dochter van den tuinman, brengt wat van de slacht. Maar ze brengt méér. „Iets dat het hoofdkaasje, de krabjes, de kluijjes, in waardig verre te boven moest gaan. De gave namelijk harer profetieën”. De goedige mijnheer Praet behoeft niet te trachten, Na's woordenvloed te stuiten.

„Joris speelde niet, hij school achter de theestof weg en luisterde af wat Na zeide. In zijn kopje vielen de beelden gebroken binnen, gelijk gezichtsbeelden in 'tprille kopje van een veulentje, dat men, voorzien van een hoofdstel met oogkleppen, door een brandenden baaierd voeren zou. Hij hoorde van een God, die zich grimmig vertoont; men moest voortdurend maar roepen: „Bergen, valt op ons”. Er moest ergens een groot kwaad gebeurd zijn, dat moest nog gestraft worden, en het wachten op die straf was eigenlijk het allerergste; men zou haast blij wezen, als 't maar gebeurd was, hoe vreeselijk het dan ook wezen mocht. Maar het wonderlijke was, dat toorn en straf vlak vóór Na schenen op te houden, zoodat zij er nog precies buiten zat, gelijk een mensch veilig zit onder een afdakje, en vlak voor zijn voeten slaat een moordende hagelbui neer. Want Na zelf werd in 't minst niet akelig van de dingen die zij zeide; zij sprak over den God der wrake en over de plaats des eeuwigens afgrijzens met een fiksche stem. Het woord afgrijzen was Joris een vreemd brok in zijn kinderlijk begrip. Doch hij besefte dat het moest beteekenen: niet bij Jezus zijn.”

Onuitwischaar zijn die indrukken voor Joris Praet. Niemand doorgrondt wat er in dezen exaltischen man leeft, met zijn sombere, zwarte oogen. De familie is het er over eens dat Joris een tikje malende is op 't punt van godsdienst. Maar Phaantje kent haar oom. En ze weet met angst, hoe hij onder den invloed staat van „'t volk van de Schrikkelpoort”. Die invloed zal hem tenslotte bijna doen ondergaan in een soort godsdienst-waanzin, wanneer hij meent zich als martelaar te moeten offeren voor de zonden van het stadje. Maar de genade van Christus is sterker dan de duistere ban van Joris' kinderjaren. Aan het einde belijdt Joris Praet het: „Christus is het, die de zonden vergeeft.”

Hoe prachtig is de schrijfster in haar ironie, als zij „het volk van de Schrikkelpoort” teekent! Zij heeft hen doorgrond, in hun zwoele overgeestelijkheid, die tenslotte zeer vleeschelijk is. „Niemand zou kunnen zeggen waar de lui van de Schrikkelpoort, religieus gesproken, onmiddellijk vandaan kwamen. Ze moesten wel van Protestantsche herkomst zijn. Maar nu leken het schuifjes, welke, losgeslagen en op drift geraakt, zinloos klotsebotsen tegen mekaars boord in een duister water. Ze hadden een soort Oud-Testament van eigen redactie, waarin met name Salomo's Hooglied de voorkeur genoot, en een Apocalypse van particuliere uitlegging, rijkelijk aangevuld met bevinding.”

Hoe kan een man als Joris Praet zoo onder den invloed raken van deze menschen? In de sfeer van het doode stadje is dit volkomen aanvaardbaar. Hier nemen de dingen andere vormen en verhoudingen aan, zooals de schaduwen achter

een kaarsw
vallen.

En daare
stuk dat te
Een klein
bladzijden.
heid gloeit
herleest he
gesproken
dat dit hoo
geeft de s
de schrijfs
kweekt zo
van Oordt
deze mens
kennen a
doode stad
te zeer is
noch voor
sterken sta
zwakzinnig

Dit hoof
Amieke”,
Men zou m
een duidel
van dit we
is iemand
bacht” vol

We kunn
werk van
confrontat
gen: „nu, l
moge hij d
evenveel r
Madelliejes
baar.

Met „Ec
heeft mevr
letteren zo

M.

U
S

(In lev

In den c
acht ure
vrouwen,
lingen, do
hoofdstede
wen. Zon
verstoren,
aandacht c
ruimschoo
nu eens s
voorzitter
aanhieven.

Twee us
zonderling
had aanscl
loofsmoed
pende prec
psalmgeza
bestuur d
naam te
regelen na
regelhedes
genden av
der declne
de burgerj
ook maar

Toen ech
leel, Floris
afdoende
direct kom
onderzoek
opzienbare
hadden du
van een e
maar het
blijven. M
om een sy
Montigny
op te drag
gewijze, se

Binnen
hun werk
niet, groot
weken kre
meer en t
andere; w
loopige be
aldras, dat
gehad, toe
onderzoek
Uit dat
dat te Do
georganise
den; die e